

Mais telen? Waarom wel, waarom niet?

F. Mandersloot (PR)

W. van Dijk (PAGV)

Ieder jaar staan veel melkveehouders weer voor de vraag of ze mais zullen verbouwen. Ongeveer de helft van hen zegt 'ja' op deze vraag. Maar waarom doen ze dat? Zijn het financiële overwegingen? Of is het de bedrijfssituatie die het antwoord bepaalt? En welke andere redenen zijn er om mais te telen? In dit artikel geen antwoord op al deze vragen. Iedere veehouder maakt deze keuze immers zelf. Wel willen we helpen bij het maken van een zo goed mogelijke keuze. Vandaar dat we enkele punten willen toelichten die een rol spelen bij de keuze wel of niet mais te telen. Het gaat dan om de verkaveling, de loonwerkstarieven, de maispremie en de rassenkeuze. Ook de gevolgen voor het milieu zijn belangrijk. Hieraan besteden we aandacht in een volgend artikel.

Op veldkavel mais in voordeel

Als je een melkveehouder vraagt waarom hij mais teelt dan komt vrijwel altijd de verkaveling als één van de redenen naar voren. Met name in de zandgebieden ligt vaak een aanzienlijk deel van de grond zo ver van huis dat deze grond niet voor beweiding met het melkvee gebruikt kan worden. Als deze veldkavel dan ook nog over een groter aantal afzonderlijke percelen versnipperd is, is beweiding met jongvee ook niet altijd mogelijk. Er blijft dan over om te kiezen voor grasland waar alleen voederwinning plaatsvindt of voor de teelt van mais. Vrijwel altijd wint de maisteelt het dan.

Onlangs heeft het PR een onderzoek afgesloten naar de invloed van een slechte verkaveling op het inkomen. Belangrijk daarbij waren de kosten voor veldwerk op veraf gelegen percelen.

Grasland met alleen voederwinning en de teelt van snijmais zijn vergeleken. Vanaf een afstand van ongeveer twee kilometer tussen de veldkavel en de bedrijfsgebouwen is de teelt van mais op de veldkavel meestal voordeliger dan grasland voor voederwinning. Vier keer per jaar een snede gras inkuilen is dan duurder dan één keer per jaar mais oogsten.

Grasbedrijf uitgangspunt

Is de teelt van mais nu ook aantrekkelijk bij een goede verkaveling? Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn berekeningen uitgevoerd voor een goed verkaveld melkveebedrijf met 30 hectare grasland op een goed vochthoudende zandgrond. Het melkquotum is 450.000 kg (15.000 kg per hectare) en de melkproductie per koe 7000 kg.

Het bemestingsregime voor grasland is 400 kg N per hectare. In de zomer staan de koeien 's nachts op stal en krijgen 3 kg droge stof snijmais bijgevoerd. Dit is aangekochte snijmais met een voederwaarde van 910 VEM per kg

droge stof. De mais kost f 0,29 per kVEM (ingekuild op het bedrijf). Om de vergelijking eenvoudig te houden gebeurt het inkuilen van gras in loonwerk.

Grasland vervangen door mais

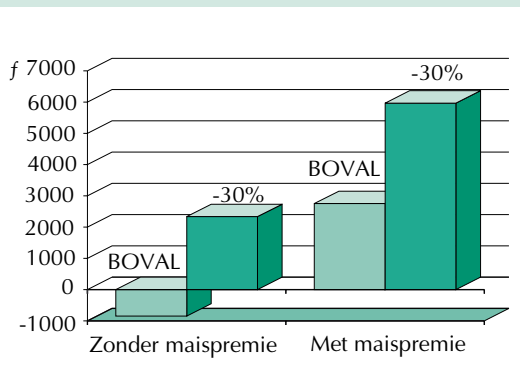
Van de 30 ha grasland hebben we vervolgens 6 ha vervangen door snijmais (in continue teelt). We zijn uitgegaan van een gemiddelde opbrengst van snijmais van 14,8 ton droge stof per ha met 910 VEM per kg droge stof. Het telen van een wintergewas hebben we in de berekeningen niet meegenomen.

De teelt van snijmais laten we volledig in loonwerk uitvoeren. Voor de loonwerkkosten zijn we in eerste instantie uitgegaan van de BOVAL-adviestarieven (Bond van Loonwerkers voor Agrarisch- en Grondverzetwerk in Nederland). Zonder de spuitmiddelen voor onkruidbestrijding kost de teelt van mais dan f 1700,- per ha. Uitgaande van een eenmalige bespuiting tegen onkruid met een goedkoop middel komt hier nog f 140,- per ha aan spuitmiddelen bij.

Ligt een veldkavel meer dan twee km van het bedrijf dan is mais vaak voordeliger dan viermaal per jaar een snede gras inkuilen.

Figuur 1 Verandering van het inkomen (f per bedrijf) door 6 hectare maisteelt op melkveebedrijven bij normatieve prijzen voor loonwerk (BOVAL-adviesprijzen) en 30% lagere prijzen voor maisteelt (-30%), met en zonder maispremie.

Meer kosten bij teelt van mais

Bij toepassing van de genoemde uitgangspunten daalt het inkomen licht door de teelt van mais (zie figuur 1). Vervangen van 6 ha gras door maisteelt kost in totaal zo'n f 900,- aan inkomen. Dit komt vooral door hogere kosten voor zaaizaad, onkruidbescherming en loonwerk. Bij sterke veronkruiding kunnen deze kosten fors toenemen, bijvoorbeeld omdat meerdere bespuitingen nodig zijn met eventueel duurdere middelen.

De hogere kosten worden onvoldoende gecompenseerd door de afname van de voer- en bemestingskosten. Lagere kosten voor veevoer zijn mogelijk doordat de droge-stofproductie van een ha snijmais hoger is dan die van gras. Dit scheelt in de ruwvoeraankopen. Bovendien is de voederwaarde van mais iets hoger dan die van graskuil, zodat ook wat minder krachtvoer nodig is. Omdat op mais minder bemest wordt dan op gras zijn ook de bemestingskosten lager. De kosten voor zaaizaad en gewasbescherming zijn hoger, ook al is uitgegaan van het gebruik van goedkope bestrijdingsmiddelen.

Grasland vervangen door snijmais betekent automatisch een toename van de veebezetting op het resterende grasland. Hierdoor dalen het maaipercentage en de loonwerkkosten voor inkuilen van graskuil. Helaas wordt deze winst volledig teniet gedaan door de hoge teelt- en oogstkosten van snijmais.

Goedkoop loonwerk

Niet alle loonwerkers hanteren de BOVAL-adviesarieven. In gebieden met veel maisteelt is de concurrentie vaak zo groot dat individuele loonwerkers lagere prijzen rekenen. Uit praktijkervaringen blijkt dat prijzen die 30% beneden de BOVAL-tarieven liggen geen uitzondering zijn. De loonwerkkosten voor maisteelt zijn dan f 1190,- per hectare, ruim f 500,- per hectare lager dan de adviesprijzen. De teelt van 6 ha snijmais betekent dan een toename van het inkomen met ruim f 2000,-. Dit voordeel neemt natuurlijk af als de loonwerker ook lagere prijzen rekt voor het inkuilen van gras. Als deze prijzen ook 30% lager zijn resteert slechts een toename van het inkomen door de teelt van mais met zo'n f 500,-.

Premie geeft mais een plus

Sinds 1993 kunnen maistelers ieder jaar f 604,- per ha mais aan EU-premie ontvangen. Belangrijkste voorwaarde is dat de grond van 1987 tot en met 1991 niet als blijvend grasland is gebruikt. Bij uitbreiding van het areaal mais door het inwisselen van gras voor mais kan dus geen premie verkregen worden. Als aan de voorwaarden voldaan wordt, is de rekensom eenvoudig. Zes maal f 604,- levert dan een stijging van het inkomen met ruim f 3600,-. Het inkomen bij de teelt van 6 ha mais is dan f 2700,- hoger dan bij de teelt van alleen gras.

Nieuwe rassen, nieuwe kansen

Het ene maisras is het andere niet. Door rassen te kiezen die produktiever zijn dan het gemiddelde is het mogelijk meer voordeel te hebben van maisteelt. Een aantal situaties is hierbij denkbaar. Een betere produktiviteit kan namelijk zowel met een hogere droge-stofopbrengst als met een hogere voederwaarde bereikt worden. De zeer vroege rassen hebben in het algemeen een wat hogere voederwaarde. Ze combineren dit met een lagere droge-stofopbrengst dan gemiddeld. Daarom is uitgegaan van een relatieve opbrengst van 95% (14.136 kg droge stof met 940 VEM per kg droge stof). Ook het effect van alleen een hogere voederwaarde (940 VEM) bij een gemiddelde opbrengst (100%) is bekend. Middenvroege rassen hebben juist een hogere droge-stofopbrengst maar helaas slechts een gemiddelde voederwaarde. Daarom hebben we ook het effect van een relatieve opbrengst van 105% (15.600 kg droge stof per hectare)

met een gemiddelde voederwaarde (910 VEM per kg droge stof) berekend. Bij de berekeningen zij we uitgegaan van gelijke zaaizaadkosten voor alle rassen.

Productievere rassen leiden in alle situaties tot lagere voerkosten dan het 'gemiddelde ras'. Bij een hogere voederwaarde van de mais komt dit door lagere krachtvoerkosten, bij een hogere droge-stofproductie door lagere ruwvoerkosten. In beide gevallen is het inkomen hoger dan bij het gemiddelde ras (zie figuur 2). De grootste winst behaalt de 'hogere voederwaarde'-variant (100/940) namelijk f 1500,-. De wat lagere opbrengst van zeer vroege rassen haalt echter weer een belangrijk stuk van dit voordeel weg (variant 95/940). Uiteindelijk is hierdoor bij zeer vroege rassen het inkomen maar iets hoger dan bij het 'gemiddelde' ras. Bij het midden vroege ras is het inkomen ruim f 1000,- hoger dan bij gebruik van het 'gemiddelde' ras.

Productiviteit en de invloed daarvan op het inkomen is natuurlijk maar een deel van het

verhaal. Bij de rassenkeuze spelen ook de gebruikseigenschappen van een ras een grote rol. Vooral de oogsteigenschappen, zoals vroegheid, gevoeligheid voor stengelrot en stevigheid zijn belangrijk.

Voorrang voor mais bij beregening

Bedrijven op lichte zandgronden hebben vaak te kampen met droogte. Veelal beperken veehouders de schade door het grasland te beregenen. Een mogelijkheid is het verbouwen van mais op de drogere percelen. De laatste jaren zien we daarbij steeds meer dat ook maisland beregend wordt. Het gaat dan vooral om het voorkomen van een vochttekort tijdens de bloei-periode van de mais. Ervaringen op proefbedrijven en ook studies geven aan dat dit vaak meer oplevert dan het beregenen van grasland. Dit voordeel kan al gauw oplopen tot f 500,- per ha maisland.

Tot slot

De keuze om mais te telen op een melkveebedrijf hangt van veel factoren af. Financiële prikkels spelen daarbij natuurlijk een rol, maar ook andere overwegingen kunnen van belang zijn. Vervangen van grasland door snijmais leidt niet altijd tot een verbetering van het inkomen. Snijmaisteelt levert een plus op als:

- op de veldkavel mais geteeld wordt;
- de loonwerker lagere tarieven rekent voor maisteelt dan de BOVAL-adviesprijzen;
- de EU-maispremie ontvangen kan worden;
- voor productievere rassen gekozen wordt;
- bij droogte rond de bloei snijmais beregend wordt;

Uiteraard is ook een combinatie van deze factoren mogelijk. Het uiteindelijke effect is sterk afhankelijk van de bedrijfssituatie.

We hebben het in dit artikel nog niet gehad over de gevolgen voor het milieu. Daarop gaan we in een volgend artikel in. Want ook dat aspect kan een belangrijke rol gaan spelen bij uw overwegingen wel of niet mais te telen.

Figuur 2 Gevolgen voor het inkomen (f per bedrijf) van andere opbrengstniveaus (95 en 105%) en een andere voederwaarde (940 VEM) door de keuze van andere rassen bij 6 hectare maisteelt.

